

Verantwoord grasland vernieuwen

De levensduur van de graszode wordt verlengd wanneer u vernatting of natte plekken voorkomt

I.E. Hoving (PV) en D.W. Bussink (NMI)

Gemiddeld wordt 13% (125.000 ha) van het grasareaal per jaar vernieuwd. Circa 7 % hiervan is herinzaai van bestaand grasland, vaak met het oog op een betere productie en kwaliteit na herinzaai. Scheuren van grasland kan echter ook tot grote stikstofverliezen leiden. Dit kan ten koste gaan van de bodemvruchtbaarheid en het is milieukundig ongewenst. De stikstofverliezen bij herinzaai zijn te beperken, door in het voorjaar te scheuren en de (stikstof)bemesting na scheuren te verlagen. Zijn dit reële opties vanuit landbouwkundige en bedrijfs-economische overwegingen?

Waarom grasland vernieuwen?

Elke veehouder heeft zijn eigen redenen om grasland te vernieuwen. Daarbij kan genoemd worden een veranderende verkaveling, cultuurtechnische maatregelen of een teruggang in productiviteit, kwaliteit en smakelijkheid van het gras. Dit kan reden zijn bestaand grasland te scheuren en opnieuw in te zaaien, veelal in het najaar om zo weinig mogelijk productie te verliezen. Scheuren in het voorjaar is meestal bedoeld om (slecht) grasland tijdelijk te vervangen door een aantal jaren akkerbouw, bijvoorbeeld maïs.

Een slechte zode is veelal het gevolg van de ontwateringsituatie, grondsoort en het graslandbeheer. Teruggang van de zodekwaliteit is op zandgrond de belangrijkste reden voor herinzaai. Probleemonkruiden als kweek, ridderzuring, boterbloem en distels kunnen dan snel toenemen. Hierdoor neemt de nettoproductie sterk af.

Graslandvernieuwing is op veengrond over het algemeen niet aan de orde. Als op veengrond grasland gescheurd wordt is dit meestal om een betere vlakligging te realiseren. De verbeteringen zijn slechts van korte duur omdat het aandeel matig gewaardeerde grassoorten binnen drie à vier jaar weer sterk toeneemt. Daarnaast is scheuren van veengrasland niet zonder risico's. Het duurt namelijk lang voordat de draagkracht is hersteld en bij uitdroging van de bovengrond neemt veen moeilijk vocht op. Ook op de zwaardere kleigronden zijn verbetering van de vlakligging en cultuurtechnische verbeteringen de belangrijkste redenen voor graslandvernieuwing.

Wanneer grasland vernieuwen?

Over het algemeen is het lonend om op gronden met een goede waterhuishouding grasland opnieuw in te zaaien, als het aandeel Engels raaigras lager is dan 50% en of als het percentage kweek bij regelmatige verspreiding hoger is dan 20% en of als het percentage kweek bij aanwezigheid in haarden hoger is dan 10%. De kosten voor graslandvernieuwing en het verlies van stikstof en mineralen worden dan ruimschoots goed gemaakt. Wel moet gestreefd worden om hiervan minimaal 5-10 jaar te profiteren. Graslandvernieuwing heeft alleen zin als de oorzaak van de slechte zode wordt weggenomen. Daarom is op veengrond herinzaai vanuit het oogpunt van grasproductie niet lonend. Het moment van scheuren speelt ook een rol. Scheuren in het voorjaar heeft als nadelen ten opzichte van scheuren in het najaar een groter direct productieverlies, een verminderde effectiviteit van doodspuiten en een sterkere onkruidontwikkeling na inzaai. Op droge zandgronden wordt ten opzichte van de andere grondsoorten relatief vaak opnieuw ingezaaid. De volgende argumenten spelen mogelijk een rol: een snellere terugloop van het aandeel goede grassen door herhaaldelijke verdroging, een gewenste hoge voederwaarde van gras (eiwit) door een veelal relatief intensieve bedrijfsvoering en een verhoging van de grasopname bij weiden. Ook wordt steeds vaker klaver ingezaaid in combinatie met Engels raaigras. Door MINAS is de interesse in klaver sterk toegenomen. Voor wat betreft de motivatie voor graslandvernieuwing zijn tot dusver geen onderzoeksresultaten bekend.

Teruggang van de zodekwaliteit is de belangrijkste reden voor herinzaai

Stikstofverliezen voor-en najaar

Bij het scheuren van de oude zode kan door mineralisatie in korte tijd veel stikstof vrijkomen. Bij herinzaai in het najaar kan het jonge gras deze stikstof slechts beperkt opnemen. Dit kan leiden tot grote stikstofverliezen door nitraatuitspoeling en denitrificatie. Hoeveel precies hangt af van de grondsoort en ouderdom van de graszode. Recent gestart onderzoek moet uitwijzen hoe groot de verliezen zijn en of deze veel lager zijn dan bij graslandvernieuwing in het voorjaar. Het nieuw ingezaaide gras heeft bij voorjaarsinzaai immers het hele groeiseizoen de tijd om de gemineraliseerde stikstof op te nemen. Met de vrijkomende stikstof wordt in de advisering tot nu toe nauwelijks rekening gehouden. Minas dwingt tot een efficiënt gebruik van stikstof. Van groot belang is om te weten hoeveel extra stikstof nieuw ingezaaid grasland nodig heeft en hoe dit te verdelen over het seizoen.

Bij scheuren in het voorjaar gevolgd door inzaai van maïs is de vraag of maïs al deze stikstof op kan nemen. De verwachting is dat de stikstofbemesting zelfs helemaal achterwege moet

blijven (dus ook geen dierlijke mest) en dat een vanggewas nodig is om de stikstofverliezen te beperken. In lopend onderzoek wordt dit nagegaan.

Vertrapping onder natte omstandigheden moet u vermijden

Levensduur graszode wordt verlengd wanneer:

- vertrapping onder natte omstandigheden wordt vermeden
- zware maaisneden voorkomen worden
- de stopplengte bij maaien minimaal 6 cm is
- vernatting of natte plekken wordt voorkomen
- probleemkruiden tijdig worden bestrijden
- na maaien de kale stoppel wordt berekend bij sterke verdroging

Grasland scheuren ten behoeve van bouwland mag

In het najaar van 2001 is een verbod ingesteld op het scheuren van grasland tussen 16 september en 1 februari. Als u regelmatig land verhuurt aan bollen- of aardappeltelers, leidde de invoering van dit verbod voor u tot de nodige problemen. Met ingang van 15 september jl. zijn twee uitzonderingen van toepassing die deze verhuur weer mogelijk maken:

- ✓ Het is toegestaan om in de periode 16 september tot 1 november grasland te scheuren als hierop aansluitend bloembollen worden geplant.
- ✓ Het is toegestaan om in de periode 1 november tot 1 januari grasland te scheuren indien het perceel vervolgens als bouwland wordt gebruikt.

Voor meer informatie kunt u kijken op www.minlnv.nl/mestbeleid en dan kiezen voor 'Dossier mest', of u kunt bellen met het lnv-loket (0800-2233322).

Conclusie

Het op peil houden van de bodemvruchtbaarheid en het verminderen van de stikstofuitspoeling wordt steeds belangrijker. Graslandvernieuwen is duur. Het is daarom zaak om terughoudend te zijn met graslandvernieuwing. Dit zal gevolgen hebben voor het areaal dat jaarlijks vernieuwd gaat worden en voor de aanwending van de hoeveelheid meststoffen. Verbetering van het grasland op langere termijn moet altijd voorop staan! Bij voldoende perspectief kan herinzaai wel interessant zijn. Vroeger in het groeiseizoen scheuren en inzaaien kan het stikstofverlies beperken. Het huidige onderzoek naar graslandvernieuwing is vooral gericht op beperking van de stikstofverliezen en de vereiste aanpassing van de stikstofbemesting. Er zou meer aandacht moeten uitgaan naar bemesting met andere elementen zoals fosfaat, kali en sulfaat en sporen. Aanvullend onderzoek naar deze andere meststoffen is gewenst. Tevens is van belang om te weten wat de werkelijke motivatie is voor graslandvernieuwing en hoe het te verwachten rendement is te kwantificeren.

In opdracht van het ministerie van LNV werkt het PV samen met Plant Research International (PRI), ALTERA en Plantaardig Praktijkonderzoek (PPO) aan onderzoek naar Graslandvernieuwing en Vruchtwisseling, met speciale aandacht voor milieukundige aspecten (programma 398-II). Tevens zijn het Nutri:enten Management Instituut (NMI), Louis Bolk Instituut (LBI) en de Universiteit Gent nauw bij het project betrokken.

Op de praktijkcentra Nij Bosma Zathe, Aver Heino en Cranendonck wordt een veldproef uitgevoerd. Daarbij is aangesloten bij een langjarige vruchtwisselingsproef in Merelbeke (België). Gewerkt wordt aan een praktisch rekeninstrument 'Herinzaaiwijzer' die dit jaar nog op de internetsite van het PV gaat draaien.